

ПРО НЬОГО З УСІХ ДІТЕЙ, які залишилися живими, Анна Ісаківна чомусь хвилювалась найменше. Боліла душа за Леоніда і Марію. Вони хоч і старші набагато за Валерію, але і в того, і в іншого саме починалися в житті великі проблеми. Будувалися, опорядковували садиби, меблі купували, діток ростили. Треба та й треба і донькам, і синам. Та й самим тільки зносити та з'їсти, у люди вийти... Краяло серце А.І. Ходемчук, що не могла допомогти доньці й сину матеріально. Скільки тої зарплати у колгоспі - як кіт наплакав. Допомогала дітям порадою і словом материнським. Вчила не цуратися роботи: «Будете працювати - будете й мати».

І Леонід Ілліч, і Марія Іллівна Ходемчуки жили і живуть все-таки, мабуть, за материнською наукою. Леонід вже більше двадцяти років у Болотні, стільки ж працює механізатором у місцевому колективному сільськогосподарському підприємстві.

- У нього трошки менше нагород, як у Марії, - розповідає Анна Ісаківна, - але завзятий такий, як усі в нашій родині. Як працювати - то не зівати.

Анна Ісаківна має свої уявлення, свої ідеали. Для неї нагороди, тим паче орденів і медалей дітей - святиня. Вона колись у колгоспі працювала за двох. Була ланковою. Знає, що таке до світу-зорі встати, по господарству впоратись, дітям лад дати, та ще й першою серед жінок чи з сапою, чи з серпом. І з піснею.

Іноколи така печаль огорне душу, як заведуть дівчата «Гіля-гіля, гуси», згадає про Іллю, який і в полі, і вдома їй - не помічник - рани ятрять, не дають жити, а підспівувати треба: ланкова ж бо... Та і він нехай почує, як його полісяночка - Анночка співає, може хоч на душі рай на хвилину затримається...

А раю ж того в оселі Ходемчуків не було. Все нестатки, труднощі. Не минуло й горе цієї щебетливої оселі. Похоронила Анна Ісаківна троє маленьких дітей: двоє від якогось гострого інфекційного захворювання померли, а меншенький ошпарився кип'ятком. Не могла прости собі, що не догледіла, прокидалась серед ночі, повертаючи мокру від сліз подушку, потайки від Іллі, думала, що той не почує, не побачить. Хоч серце зраненого фронтовика ой як чуло, а очі ще більше бачили. Як мучиться Анна, як бідує за втраченими дітьми. І невдовзі народився в сім'ї Ходемчуків син. Отой син, Валерій, який став менше як у три роки сиротою: батько від ран помер...

Дивлюсь на Анну Ісаківну. Маленьку, милу, але таку сильну і непохитну, і не віриться, що стільки горя перенесла вона впродовж всього десяти років. Це ж тільки сказати - похоронити чотирьох дітей і чоловіка. Іллю - у сорок з лишком років. А Валерку - у тридцять п'ять. За останнього не може й над могилкою поплакати. У перші хвилини Чорнобильської катастрофи згорів він в атомному полум'ї. Вже десять років вона

боїться вогню. У поліському селі Кропивня, що в Іванківському районі Київської області, зберігся древній, мабуть, запозичений ще з часів язичництва, звичай. У ніч перед Великоднем всі люди йдуть у ліс і палять багаття, гуляють, весело зустрічають воскресіння Ісуса Христа. Вдесяте вона не хо-

поглядами великих вікон.

Все життя вона мріяла про свою рідну хату з великими вікнами. Не встигли вони з Іллею таку вибудувати. Звели собі будиночок - пташине гніздечко, - невеликий, але затишний та весь

лерка, здрастуй! Я так за тобою скучила. Вже десять років минуло...»

Про всі новини хоче написати. Про невістку, дружину Валерину, про його сина, дочку, про внучку. В старій Ходемчукі мудра душа: вистачить сину горіти й на тому світі. Бо на Землі він залишив по собі

ВИТОКИ

МАЛЕНЬКА РАДІСТЬ ВЕЛИКОЇ МАТЕРІ

дить до лісу в цей день, бо дивні асоціації збігають на думку. У 86-у році теж готувались до Великодня, і радіаційний вогонь спопелив її сина, смертельно обпик перших пожежників, які кинулись рятувати станцію.

Скільки про неї, про Чорнобильську АЕС, начулася від Валерія Анна Ісаківна. І що вона найперспективніша у світі, і що найбезпечніша, і що такі станції, як у Прип'яті, за переконанням вчених, хоч на Красній площі у Москві споруджуй. Може, цими словами і «приспав» Валерка перестрогу материну. Можливо, просто по-синівськи заспокоював: нагорювалася вже вона стільки ж... Все про Прип'ять більше вів мову, що місто молоде, красиве. А коли квартиру одержав, запросив маму на новосілля, своєю машиною повіз. Погостювала, з внуками і Валеркою, по місту походили. Не знала, що бачить живою і веселою Прип'ять, місто-мрію свого сина, востаннє.

Після 1986 року приїжджала на Чорнобильську АЕС ще кілька разів. Бачила місце, де загинув її син, оператор машинного відділення четвертого енергоблока Валерій Ходемчук. Бачила і місто Прип'ять осиротілим; же й тепер ввижаються порожні будинки з холодними

до сонця тулиться, аж сміється, немов гріючи на ньому боки. І в цій оселі було їм добре і весело. Дітей вона, молода і вродлива вдова, звідси благословляла у світ щиро і щедро. Сюди, наче з далекого віршю, вони поверталися до неї зі своїми радіощами і тривогами. Тут вона, 24 березня 1986 року, відсвяткувала свої 70-ліття і Валерчине 35-річчя. Доля у цей день звела до хати Анни Ісаківни найдорожчих гостей: дітей, братів і сестер, друзів, кумів, знайомих. Не знала - не відала ньенька, що для Валерки був це останній у його житті день народження. Через місяць було 26 квітня...

... ДЕСЯТЬ РОКІВ ПРОМИНУЛО ВІДТОДІ. Неначе вже за тими дітьми й за Іллею вже виголосилася - виплакалася. А за Валеркою - ні! Де не ходить - згадає його. Все: у городі, у садку, біля хати - ще дихає від його рук. Давно вже висохли-вивітрились оті сліди, які він залишив на городі, опорядковуючи дерева. Вона їх бачить. І як зане-заболить серце - іде у садок, схилиться до землі і тужить, немов бачить ті сліди. Цілує землю, де ступали синові ноги.

А вже як нестерпно стає від горя і самоти - сідає Валерію листа писати. «Ва-

дві зірочки: сина і доньку. Вони вже засвітилися новим родоводом. Велика надія простого українського хлопця збувається: його продовжують діти і внуки. Значить - продовжується й життя на його Батьківщині... Велика надія великого сина України. Одного з тисяч таких же синів, які в атомній борні поклали своє життя на вівтар Вітчизни.

... В оселі Анни Ісаківни розмірено стрекочуть «ходики». Відміряють щосекунди життя першої чорнобильської матері. У неї 24 березня - подвійне свято: вісімдесят - їй, і сорок п'ять - Валерію. Вона продовжує рахувати і його роки. Надіється, що ось-ось рипнуть двері - і на порозі з'явиться хтось з його сім'ї, друзів чи колег по роботі з АЕС. І чекає. Нехитрі гостинці вже давно приготувала: годувала ж кроликів, зробила консерви різні, капуста-пелюстка є, «казенки» припасла, коза молочком балує. - Приїжджайте, любі, я вас чекаю, - запрошує у гості добрих людей.

Не обминула б маленька радість великої Матері хоч у цей день...

Катерина ВОЛОВИК.